

MAANDORGAAN VAN BIOLOGIA MARITIMA
NEDERLANDSE VERENIGING VAN ZEE-AQUARIUMLIEFHEBBERS
Opgericht 12 November 1939

Nr. 82

7e jaargang nr. 10

oktober 1957

VERANDERING

Het spreekwoord zegt "Alle verandering is nog geen verbetering". De betekenis hiervan kennen we maar al te goed. Toch is het nuttig te bedenken, dat dit spreekwoord uitgaat van de gedachte, dat de meeste veranderingen dus wel een verbetering inhouden.

Lang hebben wij in het bestuur gedacht en meermalen gediscussieerd over de naam en het formaat van ons blad. Enerzijds een nu al zeven jaren bestaande traditie, anderzijds verschillende bezwaren, o.a. de wel wat grote afmetingen en de voor buitenstaanders weinig zeggende naam van het blad.

Thans zijn wij toch zo ver gekomen, dat we een ons inziens gewichtige stap hebben genomen. Met ingang van de nieuwe jaargang zullen we in een kleiner formaat uitkomen, n.l. ongeveer 17 x 21 cm. Op de hoeveelheid tekst per nummer zal dit echter hoegenaamd niet van invloed zijn.

Uitgaande van de gedachte, dat belangstellenden in de zee-aquariumliefhebberij heus wel weten wat een kor is, blijven wij vooralsnog van mening, dat de naam van ons blad dient te worden gehandhaafd.

In vertrouwen, dat de voorgenomen wijziging Uw aller instemming zal hebben, hoop ik van harte, dat deze wijziging zal behoren tot de grote groep van veranderingen, die even zovele verbeteringen blijken te zijn.

MB

Redactie:

M.Bot, Sportlaan 75, Vlaardingen

Gehole of gedeeltelijke overname van artikelen en/of illustraties alleen geoorloofd na schriftelijke toestemming van de redactie

Verschijnt medio van elke maand

Gratis voor leden

EEN "DIEPGAANDE" EXCURSIE OP DE KOFFIEHOEK

door
H.A. van Vlimmeren Jr.

Medio Juni organiseerden enige Haagse zee-aquariumliefhebbers, die zich ook met de duiksport bezig houden, een verkennings-excursie naar Tholen, ten einde de beroemde Koffiehoek ook eens vanuit een ander oogpunt te bekijken. Wij hadden namelijk onze persluchtapparaten meegenomen om de omgeving daar eens onder water te verkennen.

Bij deze excursie hadden wij bijzonder veel geluk. Het was heerlijk weer, waardoor het water voor de tijd van het jaar tamelijk warm was, n.l. 18° C, terwijl het bovendien prachtig helder was. Onder water was een horizontaal zicht van 8 - 10 meter en verticaal van de oppervlakte af 1 meter en van 1 - 2 meter onder water af een zicht van 3 - 4 meter. Het slechte zicht vanaf de oppervlakte werd veroorzaakt door een planktonlaag, welke 1½ - 2 meter onder de oppervlakte zweefde. Er werd gedoken tijdens laag water.

De plek, welke was uitgekozen, is de vaargeul, welke loopt langs de zandbank, welke het einde van de Koffiehoek vormt. De bodem loopt daar vrij scherp naar beneden, zodat men na een tiental meters al in water van circa 3 meter diepte zit, met hier en daar vrij grote dalen van meer dan 5 meter. Zeer opvallend is het, dat het leven in deze vaargeul zo aanzienlijk verschilt van dat op enkele meters afstand op de Koffiehoek. De bodem is voor een groot deel bedekt met Mosselen van flink formaat, waartussen zich onvoorstelbaar grote hoeveelheden Strandkrabben bewegen. Tussen de Mosselen wemelt het van prachtige Sagartia's, Weduerozen en kleine Anjelieren. Weduerozen zijn in de meerderheid; op sommige plekken telden wij er tussen 20 en 30 per m².

Hoewel het midden op de dag met felle zon was, waren al deze dieren volledig geopend, hetgeen een sprookjesachtig gezicht was. Over de Mosselen heen groeiden hier en daar flinke kolonies Broodspans (*Halichondria panicea*), welke bij zorgvuldige inspectie een groot aantal Brokkelsterren opleverden. Deze waren van klein formaat; de grootste was circa 3 cm. Over de Mosselen kropen vrij veel Zeesterren van zeer klein tot circa 35 cm toe.

De mosselbodem wordt hier en daar afgewisseld door veenplaten. Zeer onverwachts op een diepte van circa 5 meter zag ik bij één van deze veenplaten een mooie Zeeuwse Kreeft van circa 40 cm rondscharrelen. Ik had geen vangmateriaal bij me, dus ging ik onmiddellijk naar de oppervlakte en schreeuwde "KREEFT", waarop de andere excursisten zich gewapend met netten etc. in het water stortten. De Kreeft was inmiddels naar de rand van de veenplaat gegaan en juist toen de andere "jagers" aankwamen, konden ze hem rustig onder de plaat zien wegkruipen. Er werden nog pogingen gedaan om de veenplaat op te tillen, hetgeen lukte, doch in de enorme troebeling, welke toen ontstond, wist de Kreeft te ontsnappen.

We hadden verwacht ook levend Sponswier te vinden, aangezien op de Koffiehoek nogal wat losse stukken lagen. Dit viel ons echter tegen; de wiergroei in de vaargeul is minimaal, met uitzondering van het Roodwier.

Verder vonden we tussen de Mosselen nog Oesters, Tapijtschelpen, Kokkels en Ovale Slijkgapers.

Toen de persluchtcilinders leeggezogen waren, wilden we heerlijk gaan zonnebaden op de zandplaat, doch juist op dat moment zagen we op de grote plaat tegenover de Koffiehoek op circa 1 km afstand een grote roeiboet, waarop men druk met netten bezig was. Dit prikkelde onze nieuwsgierigheid, dus zwommen we de vaargeul over, waar we geen spijt van hebben gekregen.

We werden door de vissers vriendelijk ontvangen en ze vertelden ons alles wat we wilden weten. Het net had een lengte van 250 meter en een hoogte van 1 meter. De maaswijdte van het net is 4 cm. Van boven is het net voorzien van 2 kurkvloeters per meter; van onder 50 grams loodgewichten op onderlinge afstand van 30 cm.

Met de boot werd gevaren boven een plaat, welke door het opkomende water werd overstroemd. De diepte was op dat moment circa 60 cm. Deze plaat was geheel bedekt met Groenwier en de vissers vertelden, dat ze nu op Harders gingen vissen, die op het groen afkwamen.

Eén eind van het net werd op de plaat gebracht en door een man vastgehouden. Met de roeiboort werd een wijde bocht door het water gemaakt en op flinke afstand werd het andere einde op de wal gebracht. De bewegingen met de roeiboort werden zeer voorzichtig uitgevoerd zonder het water in beweging te brengen. Ondertussen konden we in de halve cirkel van het net zo nu en dan het water in beweging zien door Harders, die de oppervlakte van het water raakten.

Het net werd nu aan beide zijden voorzichtig binnengehaald. De Harders werden of door het net tegen gehouden of raakten tijdens hun vlucht pogingen in de mazen verward. Slechts enkele zeer sterke exemplaren wisten te ontsnappen door met een enorme sprong over het net te glippen. Tijdens deze sprong kwamen ze bijna een meter boven het water uit.

Toen het net geheel op de kant was, bleken er 29 Harders in te zitten met een gemiddeld gewicht van 3 - 4 pond. De gehele vangmanoeuvre had circa 30 minuten geduurd en er waren 4 man voor nodig.

Na deze episode werd nog even op de Koffiehoek gezocht, waar we buiten het traditionele materiaal nog een flink formaat Dahlia (*Tealia felina* var. *coriacea*) vonden.

Voor het vissen van Steurkrabben gingen we naar het Kreeftenpark in Tholen waar we de rust verstoord vonden door enkele honderden kinderen, die de oesterputten als zwembad gebruikten. Desondanks werden er toch enkele flinke scheppen Steurkrabben uit het water gehaald. Vele van de Steurkrabben hadden eieren bij zich.

In verband met de enorme hitte, welke er heerste, hebben we op deze tocht bijzonder weinig mee naar huis genomen, aangezien de levenskansen voor de dieren vrijwel nihil waren.

-----CHLOOR IN LEIDINGWATER-----

door
H. Compaan

Leidingwater bevat meestal wat vrij chloor als desinfectans. Dit vrije chloor kan onschadelijk worden gemaakt door toevoeging van natriumthiosulfaat, $\text{Na}_2\text{S}_2\text{O}_3 \cdot 3\text{H}_2\text{O}$, dat in de handel is onder de naam fixeernatron of wel kortweg "hypo".

De heren Hirosaki en Takahashi hebben nu in een reeks proeven vastgesteld hoeveel thiosulfaat nodig is voor het verwijderen van vrij chloor. Uiteraard zonder dat dit schadelijk wordt voor de aquariumdieren, wat hun uitgangspunt was.

Leidingwater, dat maximaal 10 ppm vrij chloor bevat, kan daarvan ontdaan worden, door de maximale hoeveelheid van 100 ppm hypo-kristallen toe te voegen. Bij minder chloor dus evenredig minder hypo toevoegen. Het laboratorium van uw waterleidingbedrijf weet precies hoeveel vrij chloor er in het water zit. De hypo moet natuurlijk eerst in een beetje water worden op-

gelost en dan toegevoegd.

1 ppm = 1 part per million = 1 deel per miljoen = 0,0001 gew.%. .

Literatuur:

Y.Hirosaki & K.Takahashi, Misc.Repts.Res.Inst.Nat.Resources Japan, No.37, 128(1955).

-----INKTSPUITEN DOOR INKTVISSEN-----

door
Dr. C.van der Meer

Velen zullen met mij gedacht hebben, dat het spuiten van inkt door Inktvissen de functie heeft een soort "rookgordijn" te vormen, waarachter het bedreigde dier zich veilig uit de "voeten" kan maken. Het was dus met enige verbazing en stijgende interesse, dat ik in het Engelse tijdschrift "Nature" (no. 4510, pag. 663, 1956) een artikelje van Hall las, dat een geheel ander beeld van het inkt spuiten gaf. Het betreft hier Inktvissen, die in de omgeving van Singapore voorkomen.

De heer Hall begint met op te merken, dat de inkt direct na het uitspuiten een goedbegrensde, donkere visceuze massa vormt, die pas later door de waterstromingen in strepen worden verspreid. Een echte wolk wordt pas na verloop van tijd gevormd.

Hij beschrijft daarna een waarneming aan een niet gedetermineerde, circa 7½ cm grote Inktvis (een "Squid", dus wat wij een Pijlinktvis zouden noemen, geen Zeekat). Hall probeerde een dergelijke Inktvis te vangen in een lichtgekleurde, houten bak. Het dier raakte opgewonden en veranderde snel van kleur, zoals deze dieren dat doen. Toen zijn hand ongeveer 20 cm van het dier af was, werd het dier zwart en leek stil te staan.

Hall greep het donkere voorwerp, maar ..... het was slechts inkt. De Inktvis zat aan de andere zijde van de bak. Bij verdere pogingen om het dier te vangen, bleek dat het dier, na de donkere kleur te hebben aangenomen, een hoeveelheid inkt uitspoot, die voldoende was om een donkere vlek te geven, DIE DEZELFDE AFMETINGEN HAD ALS DE INKTVIS ZELF. Tegelijkertijd werd het dier zelf licht van kleur en kon zo ongemerkt snel wegzwommen.

Deze bijzonder interessante waarneming geeft wel een geheel onverwacht beeld van het inktspuiten. Dat overigens niet alle Inktvissen het op bovenbeschreven wijze doen, kon ik zelf deze zomer in de Middellandse Zee waarnemen.

Rondzwemmende met mijn duikerbril zag ik vrij dicht bij het strand een circa 25 cm grote Zeekat (*Sepia officinalis*) zwemmen, die bij mijn nadering voorzichtig onder een overhangende steen schoof. Ik probeerde het dier te pakken, maar het zwom snel weg in de richting van het strand. Hier kon ik het dusdanig in het nauw drijven, dat het tot driemaal toe een enorme wolk inkt uitspoot. Deze wolk had direct na het uitspuiten naar schatting een doorsnede van 40 - 50 cm. Alle drie de keren zat de Inktvis onder de wolk op de bodem. Hier dus wel een echt "rookgordijn".

Tenslotte kon ik het dier vangen en boven water brengen. Ook hier spoot hij nog een paar keer, waarbij bleek, dat het inkt spuiten werkelijk met een enorme kracht plaats vindt, wat het snelle ontstaan van zô'n grote wolk verklaart.

Toen ik hem tenslotte de vrijheid hergaf, had hij nog steeds inkt genoeg over om een behoorlijke, zij het ook aanzienlijk kleinere wolk te vormen. Eén op zichzelf staande waarneming bewijst natuurlijk niets, maar het lijkt mogelijk, dat het inkt spuiten op verschillende wijzen ten nutte van het

dier kan worden aangewend. Het is niet ondenkbaar, dat dit van soort tot soort verschilt. Mogelijk hangt het samen met de levenswijze van de verschillende soorten, daar de Pijlinktvissen - voorzover mij bekend - over het algemeen vrij rondzwemmen, terwijl de Zeekat hoofdzakelijk een bodembewoner is. Nadere mededelingen hierover van onze biologen zouden hier misschien meer licht kunnen brengen.

Tenslotte wil ik nog mededelen, dat ik deze zomer ook een kleine Octopus ving, die - ondanks het feit, dat hij bij mijn kinderen van hand tot hand ging - geen druppel inkt spoot. Mist deze holbewonende Inktvis misschien het vermogen om inkt te spuiten in verband met het feit, dat hij deze camouflage niet nodig heeft, daat hij bij gevaar zich in zijn hol kan terugtrekken?

Wie over deze zaken nadere inlichtingen kan verschaffen, verzuime niet zijn kennis in "De Kor" te luchten.

-----EEN EXCURSIE NAAR YERSEKE/-----

door

H.A. van Vlimmeren Jr.

Op 3 Juli maakte een tiental Haagse zee-aquariumliefhebbers een tocht naar Zeeland, waar in Yerseke een afspraak was gemaakt met de opzichter van de Visserij-Politie.

We werden gastvrij ontvangen op het schip "Gier" en om circa 9 uur verlieten we de haven van Yerseke in de richting van "De Grote Kraayer", een plaats ten zuidwesten van Bergen op Zoom.

Tijdens deze tocht passeerden we oesterpercelen, waar met de oesterkor enkele trekken werden gedaan. Van de opgeviste Oesters werd een gedeelte geopend, teneinde vast te stellen in hoeverre de Oesters waren aangetast door de schelpparasiet Polydora, welke optreedt zodra het water boven 20° C komt. Het water was reeds enkele dagen 21½° C en bij een groot aantal Oesters was het begin van deze schelpziekte al te zien. Vooral in de omgeving van het slot wordt de schelp en de sluitspier aangetast, waardoor de Oester niet meer in staat is zich volledig te sluiten en derhalve een gemakkelijke prooi is voor de vele vijanden.

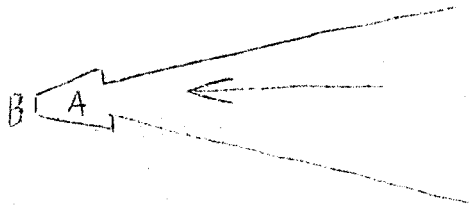
Behalve de Oesters kwamen er nog enkele Zeedonderpadden, Slangsterren, Wulken, Zeesterren, zeer veel Hydroïdpoliepen en enkele soorten Spons, waarop zich vrij veel Brokkelsterren bevonden, aan de oppervlakte.

Aan de rand van de Kraaijer ging de boot voor anker en onmiddellijk ging een duikploeg, bestaande uit 1 vrouw en 4 man, over boord om een bodemonderzoek in te stellen.

We lagen in water, dat 5 m diep was en langzaam afliep tot 7 m. De bodem viel ons nogal tegen na alle verhalen, die we over de Kraaijer hadden gehoord. Er lagen flink wat Oesters, Kokkels en Mosselen, waarop wat Zeesterren en veel Krabben rondscharrelden. Door de enorme hoeveelheden plankton, die in het water zweefden, was het zicht zeer slecht, n.l. 60 - 90 cm horizontaal.

Voor we het water in gingen, hadden we op een plaat in de buurt een aantal Zeehonden zien liggen. Tijdens het duiken kwamen deze nieuwsgierig in de buurt om te zien, wat die vreemde snuiters in hun domein deden. Na het duiken roeiden we in een sloep naar een vissersboot, welke bezig was met de weervisserij. Op deze tocht werden we dichtbij achtervolgd door de Zeehonden, die zich later vlak bij ons tegoed deden aan ontsnappende Ansjovis uit het net.

Bij de weervisserij maakt men gebruik van een grote hoeveelheid rijshout, welke als volgt wordt geplaatst.

De vis - in hoofdzaak Ansjovis en Blik - zwemt met afgaand water met de stroom mee (richting pijl). De vissen gaan niet tussen het rijshout door, hoewel dit op een onderlinge afstand van circa 10 cm is geplaatst. Al zwemmende komt de vis in bassin A. Bij laag water wordt bij B een fuik geplaatst en door middel van een zegen wordt ze vanuit A in de fuik gejaagd, waaruit men ze aan dek schept.

Deze keer werd er behalve Ansjovis en Blik ook nog wat Zandspiering, Geep en Wijting gevangen. Vooral de kleine Wijting (6 - 8 cm) was voor ons natuurlijk bijzonder interessant. Het zijn mooie aquariumvisjes, alhoewel ze nogal zwak zijn en het voedsel nog een probleem vormt.

Toen we terug roeiden naar onze boot, brak er een enorme storm los en slechts met de uiterste krachtsinspanning gelukte het ons de Gier weer te bereiken. De terugtocht had geen 5 minuten langer mogen duren, want de roei-boat maakte veel water door de enorme golven.

In een vliegende storm voeren we weer in de richting Yerseke. Onderweg werd met een speciaal planktonnet een planktonmonster voor ons samengesteld uit 100 liter zeewater. Op het ogenblik is het microscopisch onderzoek nog aan de gang. Mochten er interessante vondsten worden gedaan, dan zullen we hiervan t.z.t. zeker melding maken.

Bij de laatste oesterputten ten noorden van Yerseke gingen we weer voor anker, tenninde in de vaargeul te duiken. De storm was geheel gaan liggen en het water was ondanks de golven op die plek redelijk helder.

Buiten de traditionele dieren als Oesters, Anjelierien, Sagartia's en Weduwoezen vonden wij in deze geul zeer veel jong Sponswier op substraat, een aantal Heremietkreeften in prachtig begroeide schelpen, veel grote Tapijtschelpen en enkele fraaie Spinkrabben. De diepte was hier 2 uur na laag water tussen 2 en 3 meter. De duikploeg haalde een flinke voorraad prachtig begroeide fragmenten van dakpannen naar boven. Deze stukken moeten daar al zeer lang hebben gelegen, want op zonnige stukken zaten formidabel grote Oesters.

Vervolgens ging de boot terug naar de haven van Yerseke en werd de excursie voortgezet bij het beroemde sluisje bij het Kreeftenpark. Toen we daar aankwamen, stond het water reeds 3 m hoog. In verband met de geringe hoeveelheid perslucht, welke nog maar over was, werd een kort kijkje genomen op de bodem van de kreek, welke loopt van het sluisje naar dieper water. Het meest opvallende, wat wij hier zagen, was, dat een aantal Weduwoezen en Sagartia's aanzienlijk groter is dan we ooit hebben kunnen vermoeden. Nu met hoog water konden we zien, dat de bodem bezaaid was en we verwonderden ons, dat we daar met laag water wel eens gezocht hebben, terwijl het nu een kwestie van rapen was.

Mevrouw van Vlimmeren heeft tijdens deze excursie flinke vorderingen gemaakt met haar film over het veldwerk, waaraan ze enige maanden geleden is begonnen.

Komt U wel eens aan de Belgische kust? Dan bezoekt U ook wel eens Oostende, Oostende, de koningin der Vlaamse badsteden.

Bent u dan wel eens in het aquarium en museum Pype geweest? Daar moet u beslissen eens heen gaan.

Het aloude aquarium en museum werd korte tijd geleden totaal gemoderniseerd onder de kundige leiding van de jonge architect, de heer J. Tanghe. Toch bleef het wat zijn stichter "Paster Pype" er van wilde maken: een verzameling van alle bezienswaardigheden uit onze Noordzee.

Bij het binnenkomen bemerken we onmiddellijk de 13 aquaria, nu degelijk verlicht en waarin we een uitgebreide verzameling van levende Noordzee-vis, gevangen aan de Belgische kusten, vinden. We kunnen er in hun natuurlijke omgeving bewonderen Knorhaantjes, Tarbot, Tong, Kabeljauw, Rog, Zeepaling, Zeenaalden, Zeepaardjes, Anemonen, Krabben, Zeespin, Heremietkrab, enz.

Tegenover de aquaria vinden we de uitstalkasten. Daarin vinden we alles wat wijlen Paster Pype, als aalmoezenier van de zeevisserij, van zijn vele reizen op de kustwacht naar Oostende meebracht.

Wij zien er vele zaken uit de vreemde, afkomstig van dieren, waarvan de soort sedert lange tijd geheel is uitgestorven.

Een bonte verzameling Zeevogels van de streek naast een rijke collectie Schelpen van onze Noordzee-visgronden en gedroogde zeeplanten verdienen onze aandacht.

Onder de kostbare verzameling oud vaatwerk valt in de eerste plaats op de vaas uit de eerste jaren van het ijzeren tijdperk. Verder liggen er een paar lagenen uit de Gallo-romeinse tijd, die werden ingevoerd en ongeschonden bleven. Uit het begin van het ijzeren tijdperk zijn er nog twee grote asurnen van inlands fabrikaat. Uit de Gallo-romeinse tijd dateert eveneens de glazen vaas. Dan liggen er nog twee kegelvormige urnen, een keteltje uit rode aarde (15e eeuw), een hele verzameling aardewerd van "Raeren" (begin 16e eeuw), een groot Romeins dolium, door een Oostendse vissersboot binnen gebracht. Op al dit vaatwerk heeft het zeevater door de lange duur zijn stempel gedrukt.

Resten van walvisbeenderen en ander vissersmateriaal, gevonden op de Doggersbank en daterend uit het Pliocoon, tanden van Mammouts - alles in Oostendse vissersnetten opgehaald - zijn aan de verzameling toegevoegd. Er zijn er zelfs bij, die gepolijst werden door het schuren van het vele ijs gedurende het ijstijdperk.

Natuurlijk ontbreken ook niet de instrumenten en kaarten, gebruikt in de scheepvaart. Men kan er zeer goed de ontwikkeling van volgen (kaart uit 1666).

Allerlei scheepsmodellen tonen u de vooruitgang in de scheepsbouw voor de visserij.

Aan het einde van de tentoonstellingsruimte kan men een duidelijk beeld krijgen van de vele visgronden en banken in de Noordzee, bij IJsland en in het zuiden. Plaatsen waar de Belgische vissers dagelijks hun noeste arbeid verrichten.

Het Aquarium-Museum Pype is dagelijks geopend van 9 tot 12 uur en van 14 tot 18 uur. De toegangsprijs bedraagt voor volwassenen 5 franken, kinderen en groepen 3 franken.

De 20 tot 25.000 bezoekers per jaar zullen met u getuigen, dat een bezoek aan het aquarium bijzonder bevredigend is. Komt u in Oostende, dan moet u daar beslissen eens gaan kijken.

en enkele andere, kleine boekjes, die voor ons van belang zijn.

door
H. Compaan

Men zal het mij wel niet euvel duiden, dat enkele van de boekjes, die ik nu ga bespreken, eigenlijk geen typische "pockets" zijn; ze zijn echter wel goedkoop.

Ik wil eerst even teruggrijpen op een reeds vroeger verschenen werkje, n.l. "Ihr Seewasseraquarium" door G. Findels, no. 112 uit de oostenrijkse "Perlenreihe". Ik heb nu gezien, dat vertalingen van deze reeks als de "Parels" beginnen te verschijnen tegen de prijs van f. -,90 per stuk. Het is dus niet onmogelijk, dat genoemd boekje ook nog eens in het nederlands zal worden vertaald.

Tijdens de tweede wereldoorlog heeft de N.V. De Nederlandse Boekhandel te Antwerpen een goedkope serie over allerlei specifiek Vlaamse onderwerpen uitgegeven. No. 49 van deze "De Seizoenen"-reeks verscheen in 1944 van de hand van R. Degryse en heet "Vlaanderens Haringbedrijf in de Middeleeuwen". Ik kocht het enige tijd geleden voor een dubbeltje bij De Slegte. Het is een aardig boekje, pocketformaat, 120 pag. en voorzien van enkele platen. Het is een onderwerp, waarover nu niet bepaald iedere dag wordt geschreven.

In de zelfde reeks zijn ook verschenen: van Dr. J. Denucé "De Schelde"; van Gaston Duribreux "Zee en Vissersvolk"; van Paul de Wree "Geschiedenis van het schip". Ik heb deze deeltjes zelf niet gezien.

Vogels en wat daarmee samenhangt is voor de meesten van ons een zijpaadje, maar ik houd veel van zijpaadjes. Aan onze stranden is heel wat op het gebied van vogels te beleven en u zult er geen spijt van hebben, als u hen wat meer aandacht schenkt. Een aardige wegwijzer bij het bestuderen van vogels is "Watching Birds" door James Fisher. Pelican A 75, 190 pag., 35 fig., index, prijs ongeveer f. 1,50. Het is dus geen determineerwerk, maar een boekje dat u de methoden leert, waarmee u wat meer van vogels te weten kunt komen.

De bekende geleerde Julian Huxley zag zijn werk "Evolution in action" in het Duits vertaald onder de titel "Entfaltung des Lebens", als no. 61 in de Fischer Bücherei verschijnen. 168 pag., 8 pl., prijs f. 2,45. Het handelt over de evolutieleer, het ontstaan en de ontwikkeling van het leven en de mens, enz. De naam van de auteur is een garantie voor de inhoud.

"Seeds of life", the "story of sex in nature from the amoeba to man" is een "Signet Key Book", no. K 345. 144 pag., prijs ongeveer f. 2,-. De titel zegt eigenlijk al alles. Sexualiteit in de natuur wordt besproken volgens de systematiek van het dierenrijk, te beginnen met de éencelligen en de mens het laatst.

"The living tide" is geschreven door de Amerikaanse zoöloog en professor N.J. Berrill. Het heeft evenals "Between the tides" van Philip Street, wat weg van een beknopte "Sea-shore". Het verschilt er vooral van, doordat de hoofdstukken wat meer op zichzelf staan en de schrijftant wat meer verhandelend is. Overigens zeer boeiend! In de reeks "A premier book", no. S 26, 240 pag. De prijs bedraagt ongeveer een rijksdaalder. Het is niet geïllus-

treerd, maar dat zal niemand als een gemis voelen.

Met de moderne "Onderwater-mens" als onderwerp noem ik de volgende twee boekjes. Het eerste is "The Undersea Adventure", door Philippe Diolé. Het is in de serie "Pan Books" verschenen als "Illustrated Great Pan Volume", no. GP 29. 190 Pag., 12 foto's, prijs ongeveer f. 2,-. Allerlei facetten van het duiken, met persluchtapparatuur en de daarbij te beleven avonturen en te verrichten onderzoekingen zullen u zeker enthousiast maken voor deze sport.

Van gans ander gehalte is het Prismaboek no. 213 "Eros onder de waterspiegel", door David Divina. Het verhaal speelt zich af op en om een klein grieks eilandje, waar een schat van een grieks meisje een schat opduikt, een oud grieks beeld, dat zo'n 2000 jaar geleden met een schip naar de bodem verdween. Allerlei lieden van verschillend allooi trachten hardnekkig haar onder en boven water dit beeld te ontfutselen. Zij slaagt er echter in het voor haar eiland te behouden, maar verliest haar hart. Dat is dan de andere schat waar het om gaat. Een kostelijk boekje, waar ik een plezierige avond mee had.

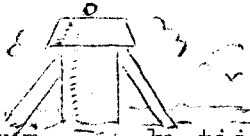
In de "Nieuwe Brehm Bibliothek" is de vertaling verschenen van "Fliegende Fische" door Dr. Erna Mohr. 63 Pag., 50 afbn. en foto's, prijs f. 3,90. Er staan zeer veel buitengewoon interessante en niet alledaagse bijzonderheden in over vliegende vissen, die we weliswaar niet in ons aquarium kunnen houden, maar die toch een zeer belangwekkende groep van zeebewoners vormen.

In de serie "Het lied van de arbeid", leesboekje voor de hoogste klassen der lagere school en het voortgezet l.o., handelt het negende deeltje over "De Zeeuwse oester-mosselcultuur en kreeftenvisserij". De auteur is J. Gle- rum, hoofd van een school, en het is uitgegeven bij M. Stenvert & Zn., Mep- pel. 59 Pag., 50 afbn. en foto's, prijs f. 1,20. Mede met behulp van de vele en goede afbeeldingen geeft dit boekje ook de lezers, die de school reeds lang zijn ontgroeid, een heel aardig en op to date (1953) beeld van de oester-, mossel- en kreeftenbedrijven in Zeeland. De kapitein van het schip "Gier" van de Visserij-politie te Yerseke maakte ons op het bestaan van dit boekje attent, waarvoor ik hem op deze plaats nogmaals mijn dank betuig.

Dan wil ik nog wijzen op twee onregelmatig, als een soort tijdschrift ver- schijnende series boekjes, n.l. "New Biology" en "Science News". Uitgaven van "Penguin". Zij zien er uit als dunne Penguin-boekjes en kosten ongeveer f. 1,50 per aflevering. De nummers bevatten telkens 6 à 10 artikelen, voor- zien van foto's en afbeeldingen, enz., door bekende specialisten. In de ene reeks specifiek biologische artikelen, in de andere dragen de artikelen een meer algemeen wetenschappelijk karakter. Alles van hoog gehalte, zeer inte- ressant en te veel om op te noemen. Per deeltje ongeveer 140 pag.

Een volgende maal zal ik ook pockets bespreken, die niet speciaal op de zee betrekking hebben, maar vooral ook voor andere gespecialiseerde natuurlijf- hebbers van belang zijn.

-----GEVRAAGD :-----
AQUARIUM afmeting circa 70 x 40 x 40 cm. Aanbieding aan H. Dambrink, Ooster-
buren 61, Midsland (Terschelling).

LAAGWATERTIJDEN voor HOEK VAN HOLLAND (1957)

Datum	1e tij	cm.min NAP	2e tij	cm.min NAP	Maan
2 Nov.	5.47	47	18.16	66	--
3 Nov.	6.56	51	19.15	74	--
6 Nov.	9.28	59	21.56	74	--
7 Nov.	--	--	--	--	VM
9 Nov.	10.57	68	23.21	72	--
10 Nov.	11.33	71	23.52	68	--
13 Nov.	0.21	64	12.47	78	--
14 Nov.	--	--	--	--	LK
16 Nov.	3.57	46	16.28	64	--
17 Nov.	5.20	43	18.28	54	--
20 Nov.	9.00	42	21.35	56	--
21 Nov.	--	--	--	--	NM
23 Nov.	11.14	67	23.29	65	--
24 Nov.	11.58	75	--	--	--
27 Nov.	1.38	52	14.03	72	--
29 Nov.	--	--	--	--	EK
30 Nov.	3.23	44	15.40	68	--

Voor Westkapelle 2.37 uur vroeger, voor Tholen 1.00 uur vroeger
voor Scheveningen 0.25 uur later, voor IJmuiden 1.03 uur later,
voor Den Helder 9.06 uur vroeger, voor Delfzijl 4.30 vroeger.

-----CONTRIBUTIE 1958-----

Ja vrienden, hoewel we hierover liever nog niet denken, komt het einde van het jaar weer in zicht. Dat betekent weer een aanval op uw portemonnaie. De aanval wordt echter vriendelijk ingezet en wel met het verzoek om vóór het einde van het jaar een bedrag van f. 6,- over te maken op postrekeningnr. 349352 ten name van M.Bot, Sportlaan 75, Vlaardingen. Hartelijk dank.

VERENIGINGSADRESSEN:

Algemeen voorzitter: Ir.H.E.Westenberg, Johan van Oldenbarneveltlaan 20, 's-Gravenhage.

Algemeen secretaris: J.H.Kroon, Leeuwerikstraat 8, Leiden. (Inlichtingen over en aanmelding voor het lidmaatschap; alle algemene correspondentie betreffende de vereniging).

Algemeen penningmeester: M. Bot, Sportlaan 75, Vlaardingen, giro-nummer 349352 (contributie-betalingen, donaties, enz.).

1e algemeen commissaris: J.C. van Egdome, Leeuwenbekstraat 31a, Rotterdam N.

2e algemeen commissaris: vacature.

MAANDORGAAN "DE KOR".

Zendt alle kopij en daarmee verband houdende stukken, alsmede opgaven van advertentie-teksten, aanvragen voor proefnummers en adresveranderingen uitsluitend aan de redactie: Sportlaan 75, Vlaardingen.